

Дмитрук Анастасія Віталіївна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 103 н.г. «Право» ННІПП НАВС

Науковий керівник:

Пендюра Максим Миколайович,

завідувач кафедри теорії, історії та філософії права ННІПП НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

ВПЛИВ ІНСО НА ПРАВОСВІДОМІСТЬ ГРОМАДЯН ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

Інформаційно-психологічні операції (ІНСО) є одним із найефективніших інструментів впливу під час військового конфлікту, зокрема в умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну. ІНСО спрямовані на зміну правосвідомості громадян через маніпуляції, викликання емоцій, посилення страхів і формування нової картини світу. Війна, як один із ключових дестабілізуючих факторів, суттєво впливає на правосвідомість, викликаючи соціальну напруженість, зневіру в правосуддя та державні інститути [1, с. 229; 2, с. 27; 3, с. 73].

ІНСО включає дезінформацію, кібер-атаки, пропаганду, перебільшення або применшення фактів [2, с. 28; 3, с. 74].

Види ІНСО [4; 5]

1. Короткотривалі ІНСО – коментування ключових подій у вигідному для агресора руслі, залякування, створення паніки (наприклад, напередодні пам'ятних дат).

2. Довготривалі ІНСО – постійний психологічний тиск для підриву довіри до уряду, зниження морального духу, дискредитація державних інституцій, послаблення міжнародної підтримки.

3. Локальні інформаційні кампанії – точкові впливи на окремі групи чи теми, що шукають «точки болю» у суспільстві.

Цілі ІНСО під час війни [4; 5; 6]

1. Підрив довіри до українського уряду та Збройних сил України.

2. Сегментація Євросоюзу, руйнація інституцій НАТО.

3. Послаблення інституцій влади США.

4. Просування російської пропаганди на Близькому Сході та в Азії.

5. Поширення паніки, деморалізація населення.

6. Дискредитація мобілізації в Україні.

7. Залякування ядерною зброєю для тиску.

Основні механізми впливу ІНСО [4; 5; 6]

1. Поширення фейків, дезінформації через державні ЗМІ, соцмережі, анонімні акаунти.

2. Кібер-атаки, злом акаунтів військових і публічних осіб, розміщення пропаганди.

3. Маніпуляції з інформацією про ракетні удари, евакуації, загрози.

4. Використання реальних кейсів для дискредитації (наприклад, порушення мобілізації).

5. Залякування і створення паніки через неправдиву інформацію.

Війна загострює як позитивні, так і негативні тенденції в правосвідомості. З одного боку, вона може посилити повагу до закону і відповідальність, а з іншого – сприяти нігілізму, зневазі до закону та терпимості до свавілля, особливо через стрес, обмеження прав і воєнний стан. Негативний вплив мають зовнішні фактори: інформаційний тиск, дезінформація, обмеження свободи, а також неефективність міжнародних інституцій, що підриває віру в справедливість і законність [7].

Постійний психологічний тиск через ІІСО, маніпуляції, фейки і пропаганду викликають зростання недовіри до уряду, військових і державних інституцій. Це призводить до тривожності, апатії, страху і сумнівів у діях влади, що послаблює суспільну згуртованість і підтримку легітимних інститутів.

Війна і інформаційні атаки впливають на морально-психологічний стан, особливо молоді, яка через емоційну вразливість і маніпуляції може втратити патріотичні цінності, розчаруватися у державі і навіть шукати виїзду за кордон. Водночас війна мобілізує частину суспільства на захист національних цінностей, але ця боротьба відбувається в умовах інформаційної війни, яка намагається посіяти розкол і сумніви.

Рекомендації для зменшення негативного впливу ІІСО [9, с. 124]

Створення комплексної системи захисту інформаційного середовища: впровадження правових, організаційних та технічних заходів для захисту інформаційних джерел від спотворення та кібератак. Психологічна підготовка і підтримка: регулярна робота з військовослужбовцями та населенням для формування стійкості до інформаційного впливу, виявлення і нейтралізація спроб маніпуляції. Активна протидія дезінформації: швидке виявлення і спростування фейків, контрпропаганда, використання національних і міжнародних медіаресурсів для формування правдивої інформаційної картини. Розвиток стратегічних комунікацій: координація дій державних органів, військових і громадських структур для формування єдиної інформаційної політики та зміцнення національної ідентичності. Захист критичної інфраструктури і систем зв'язку: впровадження сучасних технологій кібербезпеки, радіоелектронного захисту та контролю доступу до інформації. Організація дозвілля і виховна робота: підтримка морально-психологічного стану особового складу через культурні, освітні та соціальні заходи.

Ці кроки дадуть змогу знизити негативний вплив ІІСО, забезпечити непохитну думку суспільства по відношенню до держави в умовах інформаційної війни. Інформаційно-психологічні операції під час війни націлені на зменшення національного духу громадян, деморалізацію, поширення дезінформації та підрив довіри до влади. Вони впливають на правосвідомість громадян, створюючи розкол у суспільстві. Для запобігання негативного впливу потрібна діюча протидія: неможливість впливу на інформацію, психологічна підтримка громадянам, миттєве спростування фейків і координація дій влади. Це збільшить можливість зберегти єдність народу, довіру і стабільність у складних умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Марків О.Т. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки. 2018. Розділ 3. Інформаційно-психологічний, технологічний і силовий виміри гібридних експансій. С.229-242. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25596/Markiv%20229-245.pdf>
2. Алещенко В.І. Психологічні аспекти інформаційної війни. «Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка», серія «Психологія», 2022, №50. С. 27-31. URL: <https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/article/download/929/874/1818>
3. Маркова М.В., Марков А.Р. Інформаційно-психологічна війна проти населення України як сучасна реальність: стан проблеми і шляхи подолання наслідків. Інтегровані комунікації, 2016, №2. С. 73-83. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/6bd7/c09a8abd4c3706c01bf7e2f15e2aba1cd4dd.pdf>
4. Центр протидії дезінформації (ЦПД). Яка мета головних кремлівських ІПСО у війні проти України, 25.02.2023. URL: <https://cpd.gov.ua/articles/yaka-meta-golovnyh-kremlivskyh-ipso-u-vijni-proty-ukrayiny/>
5. Кузьменко Ю.В. Кампанія «ухилянт» та інші ІПСО, які РФ поширювала серед українців у 2024 році Ю.Кузьменко. Суспільне мовлення України (Suspilne). 30.12.2024. URL: <https://suspilne.media/914057-kampania-uhilant-ta-insi-ipso-aki-rf-posiruvava-sered-ukrainciv-u-2024-roci/>
6. Нові російські підрозділи ІПСО активізують роботу в Європі, Штатах, на Близькому Сході та в Азії – ЦПД. Укрінформ. 10.05.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3971887-novi-rosijski-pidrozdili-ipso-aktivizuu-robotu-v-evropi-statah-na-blizkomu-shodi-ta-v-azii-cpd.html>
7. Черкас М.Є. Особливості формування правосвідомості в умовах правового режиму воєнного стану, №1(41). Право та інновації. 2023. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/957>
8. Бартельова А.А., Рудь О. Інформаційно-психологічні операції як основна загроза інформаційній безпеці держави. Наукові дослідження з питань психології, соціології та науки, №12, 2023. С. 188-190. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20231212/article/view/bartelova/pdf
9. Смотрич Д.В., Браїлко Л. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, серія «Право», №77, 2023. С. 121-126. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/06/22-2.pdf>.